

Recenzja

Rozprawy doktorskiej mgr Macieja Grabianowskiego nt. Skuteczność akcji ofensywnych wysoko zaawansowanych koszykarzy leworęcznych i praworęcznych w świetle symetrii i asymetrii techniki ruchu.

Sport jako ważny obszar życia współczesnego człowieka bierze udział w wyścigu do realizacji nowych, z pozoru jeszcze nieosiągalnych celów. Można prognozować, że w XXI wieku rozwój sportu będzie postępował nadal. Dorobek poszczególnych nauk podstawowych i teorii sportu splata się tutaj z imponującym rozwojem praktyki w sporcie. W nowoczesnej teorii sportu podkreśla się, że efektywność procesu treningu zależy od obiektywnej kontroli predyspozycji psychofizycznych ćwiczących, reakcji ich organizmu na wysiłek fizyczny oraz poziomu specjalnego przygotowania motoryczno-technicznego. Fundament takiego przygotowania stanowią obciążenia fizyczne, kształtujące biologiczne podłoże zdolności wysiłkowych.

Wysoka progresywność osiąganych wyników w różnych dyscyplinach sportu stawia przed trenerami wieloaspektowe wymagania. Aby temu sprostać konieczna jest eksploracja rozwiązań zmierzających do precyzowania czynników, które stanowią o wartości i przygotowaniu zawodników do gry.

Spośród wielu dyscyplin sportowych, w których zawodnicy traktowani są jako podstawa wszelkiego działania, gdzie katalizowane są problemy osiągania wysokiego poziomu sportowego, można na plan pierwszy wysunąć zespołowe gry sportowe, a wśród nich grę w koszykówkę.

Warunkiem efektywnego przygotowania do wymogów walki sportowej jest przejście od empirycznej budowy procesu treningowego do naukowo uzasadnionego kierowania nim z wykorzystaniem danych obiektywnych. Zasadniczą kwestią tej koncepcji jest poszukiwanie czynników warunkujących sukcesy sportowe i opracowanie teorii, która pozwoliłaby ogarnąć tak rozległe

zjawisko, jakim jest zachowanie się zawodników w sytuacjach złożonych w akcjach ofensywnych.

Autor postawił przed sobą bardzo ważne zadanie z punktu widzenia rozwoju teorii walki sportowej w koszykówce. Dotyczyło ono stronnego zróżnicowania techniki wykonania najbardziej istotnych w grze elementów technicznych i taktycznych. Wartość badań pogłębia fakt, iż prowadził je Autor na najlepszym materiale, jakim są bez wątpienia zawodnicy grający w najlepszej lidze świata, mianowicie NBA.

Wręcz „benedyktyńska” pracowitość i dokładność Autora sprawiła, iż praca prezentuje wyniki, które z pewnością posłużą do wzbogacenia wiedzy przydatnej teorii gier zespołowych, ale również zainspirują trenerów do jej praktycznego wykorzystania.

Praca doktorska mgr Macieja Grabianowskiego przedstawiona została do oceny na 278 stronach maszynopisu. Struktura pracy obejmuje 6 zasadniczych rozdziałów.

W rozdziale I przedstawiono bogate i ściśle związane z tematem pracy piśmiennictwo. Dostrzegam aktualność poszczególnych pozycji i wykorzystanie ich adekwatnie do potrzeb (36 stron maszynopisu).

Rozdział II przedstawia cele i hipotezy badawcze. Jako cel główny uznano porównanie liczby i skuteczności działań ofensywnych koszykarzy leworęcznych i praworęcznych z uwzględnieniem stronnego zróżnicowania ruchów. Cele szczegółowe dotyczą 5 zadań.

Hipoteza główna przewiduje, iż różnorodność akcji ofensywnych zakończonych rzutem u koszykarzy leworęcznych i praworęcznych jest zbliżona i nie ma wpływu na przebieg meczu. Odmienność ruchowa zawodników leworęcznych powoduje wyższą skuteczność działań ofensywnych.

Hipotez szczegółowych uwzględniono 5.

Rozdział III dotyczy materiału i metod badawczych. Obserwacji poddano 66 zawodników ligi NBA wybranych losowo. Leworęczni stanowili materiał wyjściowy dla grup praworęcznych. W obu grupach znalazło się po 15 zawodników z pierwszej piątki i 18 zmienników. Średni wiek badanych

zawodników 26,7, wysokość ciała 200,6 cm, masa ciała 101,3 kg. Badani zawodnicy podzieleni zostali na pozycje w grze.

Podstawową metodą, którą wykorzystano w badaniach była obserwacja pośrednia, czyli cyfrowy przebieg gry. Każdy z 66 zawodników obserwowany był w 10 losowo wybranych spotkaniach. Obserwowano 660 spotkań po 330 dla grup prawo i leworęcznych. Wzięto pod uwagę specyfikę techniczną i miejsce rzutów.

Z metod statystycznych wykorzystano test niezależności chi-kwadrat Pearsona regresji logistycznej. Analizę statystyczną przeprowadzono przy pomocy programów Excel 2013 oraz Statistica 10,0. Hipotezy weryfikowano przy $P < 0,05$.

Rozdział IV, w którym Doktorant dokonał bogatej w fakty analizy, uważam za kluczowy w pracy. Przedstawiony został na 100 stronach maszynopisu. Autor zaprezentował w nim głęboką wiedzę przejawiającą się zrozumieniem gry w koszykówkę, zarówno od strony teoretycznej, jak i praktycznej. Praca umożliwia poznanie roli zawodników o bogatej technice przede wszystkim w odniesieniu do rzutów jako finalnej części akcji ofensywnej. Ocenionych zostało 5604 akcji ofensywnych zakończonych rzutem do kosza, 2864 akcje dotyczyły zawodników leworęcznych, natomiast 2740 akcji przeprowadzili koszykarze praworęczni. Autor przedstawia rodzaje stosowanych rzutów, miejsce ich wykonania oraz skuteczność. Dużo miejsca w ocenie gry poświęca „grze bez piłki”. Bardzo drobiazgowa ocena postawy zawodników w akcjach ofensywnych dostarcza bogatego materiału zarówno dla teoretyków, jak i praktyków gry w koszykówkę. Badania wykazały, że liczba rzutów ręką dominującą i „słabszą” u koszykarzy leworęcznych i praworęcznych jest zbliżona, natomiast skuteczność zawodników leworęcznych jest wyższa od praworęcznych o 22%. Zawodnicy praworęczni wykazali się natomiast wyższą skutecznością we wszystkich strefach „odległościowych” po kozłowaniu ręką dominującą. Wyniki badań w sposób bardzo czytelny przedstawione zostały w tabelach, rysunkach i fotografiach.

Na 18 stronach maszynopisu mgr Maciej Grabianowski podsumowuje swoją dysertację doktorską. Odwołuje się do prac autorów badających symetrię ruchów z zachowaniem harmonii pomiędzy symetrycznym i asymetrycznym

działaniem ruchowym. W piśmiennictwie dotyczącym gier zespołowych brakuje jednak opracowań dotyczących stronnego zróżnicowania ruchów połączonych z działaniami techniczno-taktycznymi zawodników o najwyższym poziomie sportowym. Praca Doktoranta ma zatem znaczącą wartość. Z pewnością posłuży trenerom w ich pracy nad poszerzeniem w treningu środków techniczno-taktycznych.

Autor ustosunkował się do trzech wariantów akcji ofensywnych: rzutów z miejsca, rzutów po grze z piłką, rzutów po grze bez piłki oraz innych rodzajów budowania akcji ofensywnych np.: z wykorzystaniem zasłon do piłki „pick and roll”, po otrzymaniu podania w ruchu, rodzajów kozłowania piłki, zasłon bez piłki i innych elementów. Wyniki badań są wartościową informacją dla teoretyków i praktyków gier zespołowych, ponieważ wyjaśniają w jakim kierunku zmierza koszykówka w zakresie rozwiązań techniczno-taktycznych.

To cenny materiał dla zespołów naukowo-metodycznych w związkach sportowych gier zespołowych, których zadaniem jest opracowanie założeń szkoleniowych dla zawodników na różnym poziomie zaawansowania.

Rozdział VI to „Wnioski i zalecenia metodyczne”. Jest ich wiele, bo 31 i są odpowiedzią na cele i zadania jakie postawił przed sobą Doktorant. Ciekawe jest stwierdzenie Autora, że bardzo popularny w Polsce i Europie fragment gry z zasłoną „pick and roll” u najlepszych koszykarzy na świecie nie znajduje tak często zastosowania jak na naszym kontynencie. Jest to interesująca przesłanka szkoleniowa wskazująca na aktualne trendy w koszykówce na najwyższym poziomie.

Inny ciekawy wniosek dotyczy gry bez piłki, gdzie uwolnienie się od agresywnego krycia, aż w ponad 60% takich akcji kończy się „samouwolnieniem” przez zawodnika będącego w posiadaniu piłki. Świadczy to jednoznacznie o bardzo wysokim poziomie indywidualnego przygotowania do rozwiązywania akcji techniczno-taktycznych. Gra bez piłki z wariantem „samouwolnienia” charakteryzuje się inną lokomocją zawodnika atakującego. Jego droga poruszania się po uwolnieniu zmierza od kosza, a więc z zamiarem oddania rzutu z półdystansu, a często za 3 pkt. To również ciekawa przesłanka szkoleniowa.

Zastanawia wysoka liczba akcji ofensywnych poprzedzonych wielokrotnym kozłowaniem piłki – 70%. Zauważono pewną prawidłowość u koszykarzy leworęcznych, którzy kozłowali piłkę ręką „słabszą” częściej w sytuacji, gdy wykonywali rzuty z dalszej strefy.

Obserwacja ponad 650 spotkań ligi NBA wykazała, że tzw. „ręczność” nie ma wpływu na liczbę rzutów z poszczególnych stref odległościowych.

Oceniając technikę rzutów do kosza Doktorant, stwierdził że najpopularniejszym był rzut jednorącz w wysoku stosowany w ponad 60% zarówno przez leworęcznych, jak i praworęcznych zawodników.

Autor dysertacji sformułował wartościowe zalecenia metodyczne skierowane przede wszystkim do trenerów. Jest ich 11 i stanowią cenny materiał dydaktyczny wskazujący na fundamentalną rolę techniki w grze w koszykówkę.

Rozdział VI stanowi merytoryczne zamknięcie pracy i prezentację najważniejszych efektów badań.

Piśmiennictwo zawiera 274 pozycje, w tym najnowsze dotyczące teorii sportu i gier zespołowych.

Zamykają rozprawę załączniki, spis rycin, tabel i fotografii. Językowo i redakcyjnie praca jest przygotowana starannie.

Z obowiązku recenzenta pragnę ustosunkować się ^{do}przedłożonej mi rozprawy. Na wstępie podkreślam, iż pracę mgr Macieja Grabianowskiego uważam za wartościowy wkład w poszerzenie wiedzy na temat teorii zespołowych gier sportowych. Moje uwagi mają charakter dyskusyjny i zmierzają do nakłonienia Doktoranta do wyjaśnienia pewnych rozwiązań przyjętych przez niego w przygotowanej rozprawie doktorskiej. Pytam zatem:

- czy świadomie zrezygnował z rozdziału dyskusja, jeżeli tak, to co o tym zdecydowało?

- czy może Autor przedstawić zasadnicze różnice w treningu zawodników polskich (z pewnością są liczne dane, w tym i moje opracowania) i graczy NBA. W czym tkwi zasadnicza różnica w ilości czy jakości pracy?

- czy istnieje różnica wieku rozpoczęcia treningu koszykówki w Polsce i w USA.
- jaka jest opinia Doktoranta na temat tzw. „ręczności” koszykarzy na poziomie podstawowym i wyczynowym?

Proszę traktować moje uwagi jako podstawę do dyskusji i zaspokojenie mojej ciekawości.

Pracę doktorską mgr Macieja Grabianowskiego pt. „Skuteczność akcji ofensywnych wysoko zaawansowanych koszykarzy leworęcznych i praworęcznych w świetle symetrii i asymetrii techniki ruchu” uważam za spełniającą wymogi opracowań doktorskich z następujących powodów:

1. Badaniom poddano koszykarzy prezentujących najwyższy poziom sportowy na świecie.
2. Adekwatna do potrzeb metodologia pozwoliła precyzyjnie scharakteryzować skuteczność akcji ofensywnych badanych koszykarzy.
3. Badania potwierdziły, że bogactwo techniczne graczy decyduje o skali rozwiązań akcji ofensywnych w świetle symetrii i asymetrii techniki ruchu.
4. Otrzymane wyniki badań stanowią wielką wartość dla poszerzenia wiedzy o skuteczności gry w ataku wybitnych graczy. Jest to jednoznaczny przykład o ważnej roli badań dla praktyki w sporcie.

Zawarta powyżej ocena dysertacji przekonuje mnie do wysoce pozytywnej oceny. Podkreślam jej autorski charakter i oryginalność przynoszącą konkretne wartości dla nauki.

Wnoszę do Wysokiej Rady Akademii Wychowania Fizycznego w Gorzowie Wielkopolskim o dopuszczenie mgr Macieja Grabianowskiego do dalszych etapów przewodu.